

N:o 35.

Ank. till Riksd. kansli den 2 maj 1902, kl. 3 e. m.

*Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:r 8,
i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl.
Maj:t angående seminarielärarnes kompetens-, löne-,
och pensionsvillkor.*

Till utskottet har remitterats en af herr *A. F. Liljeholm* (med instämmanden af herrar *Joh. Nydal*, *A. Thylander*, *Wilh. Heimer* och *Joh. Er. Nordin*) väckt motion, n:r 55, i hvilken hemställes,

»att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täckes låta utreda och för Riksdagen framlägga förslag till ändrade bestämmelser angående seminarielärares kompetens-, löne- och pensionsvillkor».

Motionären åberopar till stöd för detta sitt förslag i hufvudsak följande:

Den, som vill sätta folkskolan i stånd att fullgöra de ansvarsfulla plikter, som åligga densamma, måste framför allt verka för höjning af folkskollärares bildning och hans ekonomiska villkor.

Det sistnämnda krafvet hafva under de senare åren såväl statsmakterna som enskilda kommuner på ett glädjande sätt gått till mötes, men någon förbättring af folkskollärares utbildning har under en lång följd af år icke vidtagits, och dock hafva tid efter annan röster om nödvändigheten af åt-

Bih. till Riksd. Prot. 1902. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. Häft. 31. (N:is 35 och 36). 1

gärder i denna riktning låtit höra sig. Man har yrkat på att fordringarna för inträde vid seminarium borde höjas, att ett främmande språk borde införas i seminarieundervisningen, att seminariekursen borde ökas med ett femte år o. s. v. Men intet af detta medför den önskade verkan, icke ens alla förbättringar tillsammans. Ty hvad som här ofvan sades om folkskolan, det gäller också om seminarierna, nämligen att den, som vill sätta seminarierna i stånd att fullgöra de ansvarsfulla plikter, som åligga dem, måste framför allt verka för höjning af seminarielärarens duglighet och hans ekonomiska villkor.

Seminariernas lärjungar utgöras af män och kvinnor i åldern mellan 17 och 28 år. Deras kunskapsmått och bildningsgrad äro visserligen ofta något olika, men på grund af den starka tillströmningen af inträdessökande torde två års studier utöfver en god folkskolas kunskapsnivå kunna anses såsom i regel nödvändiga för vinnande af inträde vid folkskolläroreseminarium. I de kvinnliga seminariernas första klass finner man årligen ett stort antal elever, hvilka med goda vitsord hafva genomgått fullständiga högre flickskolor. Den fjärde eller högsta klassen förstärkes i många fall af ett större eller mindre antal nyinträdande, som hafva aflagt mogenhetsexamen, hvartill kommer, att i synnerhet vid åtskilliga seminarier unga män och kvinnor med akademisk bildning genomgå praktisk kurs.

Äga de svenska seminarielärarne, att döma af deras studier och föregående verksamhet, den bildning och särskildt den praktiska duglighet, som måste anses erforderliga, ja, nödvändiga för en lärarekår, som under sin ledning har ett sådant lärjungematerial, som det nu beskrifna? Man kan svara både nej och ja. Den, som omedelbart efter sitt profår, vinner anställning vid seminarium och därmed ofta nog på grund af förhållandenas tvång bland annat får att leda lärjungarnes undervisningsöfningar i något ämne, är, som hvar och en lätt finner, inkompetent för sin uppgift, så vidt han icke genom föregående lärareverksamhet i skola har inhämtat nödig erfarenhet. Han är formellt kompetent, men det dröjer årtal, innan han vinner nöjaktig reell kompetens, och under tiden utgår den ena klassen efter den andra med ofullständig praktisk utbildning.

Huru skall detta missförhållande afhjälpas? Man har föreslagit ett tillägg till de nuvarande kompetensvillkoren, nämligen åtskilliga års föregående tjänstgöring i folkskola. Det förslaget synes tilltalande. Men det lär icke lyckas att på det sättet förmå de mera skickliga lärareämnena att, sedan de hafva förvärfvat kompetens till adjunks- och kollegatjänst vid allmänt läroverk, underkasta sig ytterligare ett antal profår vid folk-

skola för att kunna utnämnas till adjunkt vid seminarium. Säkert är, att det icke kommer att lyckas, så länge lönevillkoren äro desamma vid de båda skolorna, ja, hvad Stockholm och Göteborg angår, betydligt sämre vid seminarium än vid de allmänna läroverken, enär adjunkterna vid de sistnämnda af respektive kommuner erhålla årligt hyresbidrag, som i Stockholm motsvarar och i Göteborg till och med öfverstiger ett ålderstillägg.

Det är utan gensägelse ett mycket stort intresse, som här är i fråga. Seminarierna utbilda nämligen lärare för 92 procent af Sveriges barn. Man behöfver blott erinra sig detta sakförhållande för att inse frågans vikt och betydelse.

Är det orimligt, att unga lärare skola hafva viktiga delar af lärarebildningen om hand, innan de ännu själfva förvärfvat erfarenhet däri, så är det icke mindre orimligt, att ålderstigna män och kvinnor för brödets skull nödgas kvarstå i lärarebildningens tjänst, fastän deras aftagande kropps- och själskrafter tydligare dag efter dag betyga, att de borde afgå och lämna rum för friskare krafter. En folkskollärare erhåller full pension vid 55 års ålder, om han annars har 30 tjänsteår, afkortad pension efter 20 års tjänstgöring, ja, efter 10, om han befinnes obotligt sjuk, och en folkskollärarynna åtnjuter samma förmåner, men de lärare och lärarinnor, som skola utbilda dessa folkskolans lärare och lärarinnor, hafva ingen säker utsikt till pension, förrän de hunnit 70 lefnadsår och 40 tjänsteår.

Att omförmälda olägenheter stå hindrande i vägen för en god lärarebildning, och att de därför böra undanrödjas, därom torde alla vara ense. Det gäller endast att finna den lösning, som säkrast för till målet.

I främsta rummet anser motionären, att seminarieläraren bör erhålla rätt till full pension, när han uppnått 60 lefnadsår och tillika har 30 tjänsteår, med viss del, t. ex. tre fjärdedelar af den lön, han vid afskedstagandet uppbär, om han äger minst 25 tjänsteår, eller tidigare, om han af legitimerad läkare förklaras behäftad med obotlig sjukdom, som gör honom oduglig till lärarekallets utöfning. I sammanhang härmed bör stadgas, att ingen, som är berättigad vid afskedstagandet uppbära hel pension, må utan särskild af Kongl. Maj:t lämnad tillåtelse kvarstå i tjänsten. På detta sätt skulle seminarieläraren i rätt tid befrias från en börda, som han icke förmår bära, och seminarierna från funktionärer, som icke längre förmå fylla sin uppgift.

Till undanrödjande af den andra här ofvan vidrörda olägenheten finns ett lika kraftigt verkande medel, och det består uti att höja kompetensvillkoren, framför allt med hänsyn till läraredugligheten. Man kan för-

utom hvad som nu kräfvcs för behörighet till adjunktstjänst, fordra tre års tjänstgöring i folkskola, samt att sökanden har författat och inför teologisk eller filosofisk fakultet försvarat en vetenskaplig afhandling öfver något pedagogiskt eller metodologiskt ämne.

Men om seminarieläraretjänsterna efter en sådan ökning af kompetensvillkoren skola locka sökande, måste äfven lönevillkoren förbättras. En synnerligt lämplig form för denna förbättring synes vara, att seminarieläraren redan från början får uppbära lön i den tredje af de lönegrader, som äro bestämda eller komma att bestämmas för adjunkter vid allmänt läroverk, så länge nämligen fem lönegrader för dessa lärare bibehållas. En seminarieadjunkt, eller om han i likhet med de finska seminarielärarne erhöle lektors titel, finge då samma begynnelselönen som lektor vid allmänt läroverk. Lika nödvändigt vore icke, att han erhöle mer än tre lönegrader. Han kunde stanna vid den högsta nu eller framdeles bestämda lönegraden för adjunkt vid allmänt läroverk. Rätten att genast vid tillträdet få uppbära lön i tredje lönegraden vore att betrakta såsom en ersättning dels för de tre tjänsteåren i folkskolan, dels för den studietid, som åtgått till den ifrågasatta afhandlingens författande.

Det är en betydelsefull fråga, motionären här bragt på tal. Om det i allmänhet måste anses af vikt, att en läroanstalt tillförsäkras dugliga lärarekrafter, så gäller detta i än högre grad om de läroanstalter, som hafva till speciell uppgift att utbilda lärare. Att särskildt folkskollärareseminarierna erhålla de för dessa läroanstalters viktiga uppgift lämpligaste och bästa lärarekrafter är en angelägenhet, som bör ligga statsmakterna varmt om hjärtat. Riksdagen har ock vid olika tillfällen erkänt detta. Så yttrade Rikets Ständer år 1863 i skrifvelse n:r 169 till Kongl. Maj:t: »Staten kan icke på ett kraftigare sätt höja folkbildningen, än om den sörjer därför, att de läroanstalter, vid hvilka lärarne skola förvärfva sin bildning, äro ändamålsenligt ordnade och *försedda med de bästa lärare.*»

För att detta af Riksdagen utstakade mål skall kunna vinnas måste man naturligtvis tillse, att sådana åtgärder äro vidtagna, att seminarielärareplatserna varda särskildt eftersökta. Detta är icke för närvarande fallet, och att förhållandet i längden kan blifva menligt för seminarierna torde vara uppenbart.

För undanrödjande af de olägenheter, som nu stå hindrande i vägen för en god lärarebildning, framställer motionären tre önskningsmål.

Det första gäller en ändring i *seminarielärarnes pensionsrätt*.

Genom Kongl. kungörelsen den 1 juli 1897 blef bestämdt, att vid folkskollärare- och folkskollärarynnesseminarium anställd ordinarie rektor, ordinarie adjunkt och ordinarie lärarinna med adjunkts tjänstgöring må åtnjuta rätt till pension å allmänna indragningsstaten enligt samma grunder, som äro eller varda stadgade för ordinarie ämneslärare vid rikets allmänna läroverk. I följd häraf har seminariadjunkt rätt till pension efter 70 lefnads- och 30 tjänsteår, dock att, om genom läkareattest styrkes, att sjuklighet eller försvagadt hälsotillstånd föreligger, pensionsrätten inträder vid 65 års ålder och efter »vid pass 40 års tjänstgöring». Pensionsbeloppet är 3,000 kronor. Någon bestämmelse om afkortad pension vid tidigare frånträde finnes ej.

Motionären önskar den ändring, att seminarieläraren må erhålla rätt till full pension, när han uppnått 60 lefnadsår och tillika har 30 tjänsteår, med viss del, t. ex. tre fjärdedelar af den lön, han vid afskedstagandet uppbär, om han äger minst 25 tjänsteår, eller tidigare, om han af legitimerad läkare förklaras behäftad med obotlig sjukdom, som gör honom oduglig till lärarekallets utöfning. I sammanhang härmed borde stadgas, att ingen, som är berättigad vid afskedstagandet uppbära hel pension, finge utan särskild af Kongl. Maj:t lämnad tillåtelse kvarstå i tjänsten.

Utan tvifvel skulle det vara välgörande för läroanstalterna i fråga, om de vid dem anställda lärarne hade rätt till pension vid tidigare ålder än nu.

Af de 62 ordinarie lärare och lärarinnor hvilka för närvarande finnas anställda vid Sveriges 14 folkskollärare och folkskollärarynnesseminarier, äro icke mindre än 23 i åldern öfver 55 år; 5 af dessa äro öfver 65 år, 6 i åldern 61—65 år och 12 i åldern 56—60 år.

I hvad angår det första önskningsmålet instämmer alltså utskottet med motionären.

För det andra ifrågasätter motionären en höjning af *seminarielärarnes kompetensvillkor*.

Enligt Kongl. kungörelsen den 10 december 1892 fordras för att kunna utnännas till adjunkt vid seminarium att hafva uppnått tjugutre års ålder, att hafva aflagt sådana kunskapsprof, som äro stadgade för behörighet att utnännas till adjunkt vid allmänt läroverk, samt att nöjaktigt hafva genom-

gått profårskurs vid allmänt läroverk eller vid seminarium, om profårskurs där anordnas, äfvensom att inför det konsistorium, hvarunder seminarium hörer, hafva aflagt godkänt praktiskt undervisningsprof. Lärarinna, som uppnått ofvan stadgade ålder och genomgått fullständig afgangsexamen vid högre lärarinneseminarium i Stockholm samt därvid erhållit vitsorden berömlig för undervisningsskicklighet och minst med beröm godkänd i pedagogik och metodik, är behörig att vid lärarinneseminarium blifva anställd såsom lärarinna med adjunkts tjänstgöring, så vida hon med goda vitsord under minst ett år tjänstgjort vid ett statens seminarium samt aflagt godkänt praktiskt undervisningsprof.

Motionären ifrågasätter att, förutom hvad som nu kräfvcs för behörighet till adjunktsjänst, man kunde »fordra tre års tjänstgöring i folkskola, samt att sökanden har författat och inför teologisk eller filosofisk fakultet försvarat en vetenskaplig afhandling öfver något pedagogiskt eller metodologiskt ämne».

Här kan utskottet icke dela motionärens mening. Väl ligger bakom densamma en sund och riktig tanke, den att seminarieläraren må själf hafva praktisk erfarenhet om arbetet i folkskolan. Men att uppställa tre års tjänstgöring i folkskola såsom en ovillkorlig fordran för rätt att söka seminarielärareplats, skulle helt visst leda till att det blefve särdeles svårt att få fullt kompetenta sökande till seminarielärareplatserna. Ingen, som genomgått profår och sålunda är kompetent att bestrida extralärareplats vid allmänt läroverk, lärer vilja ägna tre års arbete i folkskolans tjänst blott för den mycket ovissa utsikten, att i en framtid kunna erhålla en af de mycket fåtaliga seminarielärareplatserna.

Att emellertid för dessa viktiga lärareplatser kompetensfordringarna borde — särskildt på det praktiskt pedagogiska området — vara i någon mån mera skärpta än för adjunktsbefattning vid allmänt läroverk synes utskottet uppenbart. Meningarne kunna vara delade beträffande hvilka fordringar, som därvidlag möjligen borde uppställas utöfver profårskurs. Men det förefaller utskottet, som om man med skäl kunde fordra, att sökanden skulle styrka sig hafva någon *praktisk* erfarenhet af folkskolans arbete.

Motionärens tredje önskuingsmål gäller en förbättring i *seminarielärarnes lönevillkor*.

Så småningom hafva de vid seminarierna anställda adjunkterna blifvit i ekonomiskt afseende likställda med läroverksadjunkter, dock med undan-

tag af att hyresersättning, som i några städer af kommunen tillerkänts de senare, icke utgår till seminarieadjunkt, hvarjämte den skillnad råder, att vid dödsfall läroverksadjunkternas sterbhus få uppbära lönen till och med den sista nästföljande april, under det seminarieadjunkternas lön utbetalas endast till och med den månad, under hvilken dödsfallet inträffar.

Seminarieadjunkt åtnjuter alltså för närvarande följande löneförmåner (inberäknadt den tillfälliga löneförbättring, som utgått sedan 1883): i första lönegraden 2,000 kr., i andra 2,500 kr., i tredje 3,000 kr., i fjärde 3,500 kr. och i femte 4,000 kr.

Att något behöfver göras för att seminariadjunktsplatserna i vårt land må blifva mera lockande än hvad nu är fallet, framgår nogsamman af det förhållandet, att då lärareplatser äro lediga vid seminarier i regeln helt få sökande anmäla sig. Medan till lediga adjunktsbefattningar vid de allmänna läroverken ej sällan finnas 15 à 20 sökande, har det numera blifvit vanligt, att endast 2 à 3 sökande anmäla sig till en ledig seminarieadjunktsplats, ja, vid åtskilliga tillfällen har det händt, att den utnämmande myndigheten icke haft något val utan blott en sökande att hålla sig till.

För att vinna ändring i dessa missförhållanden torde ett medel vara att göra de ifrågavarande platserna i ekonomiskt hänseende fördelaktiga genom att i allo likställa seminarieadjunkterna med läroverksadjunkterna, samt dessutom något öka lönevillkoren för seminarielärarne; och de ökade kostnader som skulle uppstå genom ett bifall till förslaget blefve ganska begränsade, då det här gäller en lärarekår, som räknar endast 62 ordinarie medlemmar. I allt fall blefve dessa ökade kostnader obestriddigen väl använda, och de skulle i sin mån bidraga till lärarebildningens och därmed äfven till folkbildningens höjande.

Af det sagda framgår, att utskottet i åtskilligt delar motionärens uppfattning. Hvilka åtgärder, som från det allmännas sida kunna och böra vidtagas, för ernående af detta mål, synes lämpligen böra blifva föremål för utredning hos Kongl. Maj:t; och ett hänvändande till Kongl. Maj:t i denna fråga synes i närvarande stund så mycket mera på sin plats, som under loppet af den närmaste tiden lär kunna förväntas framläggande för Riksdagen af förslag angående ny lönereglering för elementarlärarne. Ett beaktande af folkskollärareseminariernas och därmed äfven folkskolans kraf torde då ock vara på sin plats.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet i anledning af den föreliggande motionen hemställa,

att Andra Kammaren för sin del måtte besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, huruvida åtgärder böra vidtagas för att folkskollärareseminarierna må erhålla de för deras speciella uppgift lämpligaste och bästa lärarekrafter, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill förhållandena kunna föranleda.

Stockholm den 29 april 1902.

På utskottets vägnar:

EMIL HAMMARLUND.

Reservationer:

af herr *E. Hammarlund*, som anført följande:

»Då den af utskottet föreslagna skrifvelsen synes mig vara allt för sväfvande och hafva för ringa innebörd för att böra aflåtas, och då därtill kommer, att de i utskottets motivering ifrågasatta ändringarna beträffande seminarielärares kompetens- och lönevillkor icke kunna anses vara tillräckliga för att på detta område en verklig förbättring må komma till stånd, har jag reserverat mig mot utskottets utlåtande, hvilket jag ansett bort hafva följande lydelse:

Det är en särdeles betydelsefull fråga, motionären här bragt på tal. Om det i allmänhet — — — — —
 — — — — — (= utskottet) — — *de bästa lärare.*»

För att detta af Riksdagen utstakade mål skall kunna vinnas, måste man naturligtvis tillse, att sådana åtgärder äro vidtagna, att seminarielärareplatserna varda särskildt eftersökta. Detta är icke för närvarande fallet, och att förhållandet i längden skall blifva menligt för seminarierna är uppenbart.

För undanrödjande af de olägenheter, som nu stå hindrande i vägen för en god lärarebildning, framställer motionären tre önskningsmål.

Det första gäller en ändring i *seminarielärarnes pensionsrätt*.

Genom Kongl. kungörelsen den 1 juli 1897 — — — — —
— — — — — (= utskottet) — — kvarstå i tjänsten.

I Finland åtnjuta seminarielärare rätt till hel pension (5,800 mark) efter 30 tjänsteår (oafsedt lefnadsåldern) och afkortad pension efter kortare tids tjänstgöring.

Om de vid seminarierna anställda lärarne hade rätt till pension vid tidigare ålder än nu samt äfven vore förpliktade att afgå, då pensionsåldern för dem inträdde, skulle detta utan tvifvel hafva en särdeles välgörande inverkan på läroanstalterna i fråga.

Af de 62 ordinarie rektorer och adjunkter (eller lärarinnor med adjunkts tjänstgöring), hvilka för närvarande finnas vid Sveriges 14 folkskollärare- och folkskollärarynnesseminarier, äro icke mindre än 23 i åldern öfver 55 år; 5 af dessa äro öfver 65 år, 6 i åldern 61—65 år och 12 i åldern 56—60 år.

Endast undantagsvis kan det tänkas, att personer öfver 60 år besitta den andliga spänstighet och den förmåga att följa med utvecklingen, som äro erforderliga på de kräfvande platser, hvarom nu är fråga. Härtill kommer, att nuvarande bestämmelser hafva visat sig medföra, att ej sällan seminarielärareplatser under årtal fått på grund af ordinarie innehafvarens sjuklighet uppehållas genom vikarier, hvilka stundom icke haft nödig kompetens. De täta lärareombyten, som ibland uppstått till följd af detta vikariesystem, hafva naturligtvis varit allt utom gagneliga.

I hvad angår det första önskningsmålet instämmer alltså utskottet helt och hållet med motionären.

För det andra föreslår motionären en höjning af *seminarielärarnes kompetensvillkor*.

Enligt Kongl. kungörelsen den 10 december 1892 — — — — —
— — — — — (= utskottet) — — eller metodologiskt ämne».

Här kan utskottet icke fullt dela motionärens mening. Väl ligger bakom densamma en sund och riktig tanke, den att seminarieläraren må själf hafva praktisk erfarenhet om arbetet i folkskolan. Men att uppställa tre års tjänstgöring i folkskola såsom en ovillkorlig fordran för rätt att söka seminarielärareplats, skulle helt visst leda till att det blefve särdeles svårt att få i vetenskapligt afseende fullt kompetenta sökande till seminarieadjunktsbefattningarna. Ingen, som genomgått profår och sålunda är kompetent att bestrida extralärareplats vid allmänt läroverk, lärer vilja ägna tre års arbete i folkskolans tjänst blott för den mycket ovissa utsikten att i en framtid kunna erhålla en af de mycket fåtaliga seminarieadjunktsbefattningarna. Genom ett bifall till motionärens förslag i denna del skulle täflan komma att begränsas till det fåtal, som flera år i förväg bestämt sig. Vederbörande skulle vid sitt val hafva att hålla sig endast till de få, som själfva predestinerat sig för seminarielärarebanan.

Att emellertid för dessa mycket viktiga lärareplatser kompetensfordringarna borde — särskildt på det praktiskt pedagogiska området — vara i någon mån vidare och fylligare än för adjunktsbefattning vid allmänt läroverk synes utskottet uppenbart. Meningarna kunna vara delade beträffande hvilka fordringar, som därvidlag borde uppställas utöfver profårskurs. Men det förefaller utskottet, som om man med skäl kunde fordra, dels att sökanden skulle styrka sig äga kännedom om folkskolans organisation och arbetssätt, helst förvärfvad genom tjänstgöring i folkskola, dels att han i betyget öfver fullgjord profårskurs (vare sig vid seminarium eller vid allmänt läroverk) erhållit minst vitsorden med beröm godkänd såväl för undervisningsskicklighet som ock för insikter i pedagogikens teori och historia. Väl vitsordad tjänstgöring i folkskola borde räknas sökanden till godo såsom merit, hvarjämte det vore önskligt, att dylik tjänstgöring finge inom vissa gränser medräknas i seminarielärares tjänsteår. Likaså borde ock väl vitsordad tjänstgöring såsom handledare vid s. k. profårsläroverk betraktas såsom en afsevärd merit vid dylika platsers tillsättande.

Om, såsom är att hoppas, i en snar framtid en pedagogisk lärostol upprättas vid något af universiteten eller vid annan högskola, skulle detta helt visst främja den pedagogiska utvecklingen och icke minst utbildningen af seminarielärare. Då kunde möjligen bestämmas, att en viss genomgången kurs i pedagogik, vitsordad med fullgodt betyg, skulle utgöra villkor för anställning som seminarielärare. Det af motionären framkastade förslaget om en afhandling öfver något pedagogiskt eller metodologiskt ämne kunde måhända i sammanhang härmed vinna sin lösning.

Motionärens tredje önskningsmål gäller en förbättring i *seminarielärarnes lönevillkor*.

Så småningom hafva de vid seminarierna anställda adjunkterna blifvit i ekonomiskt afseende likställda med läroverksadjunkter, dock att hyresersättning, som i några städer af kommunen tillerkänts de senare, icke utgår till seminarieadjunkt i dessa städer, hvarjämte den skillnad råder, att vid dödsfall läroverksadjunkternas sterbhus få — dock med skyldighet att utan statsverkets betungande under tiden genom skicklig person uppehålla tjänsten — uppbära lönen till den 1 nästföljande maj, under det seminarieadjunkternas lön utbetalas endast till och med den månad, under hvilken dödsfallet inträffar.

Seminarieadjunkt åtnjuter alltså för närvarande följande löneförmåner (inberäknadt den tillfälliga löneförbättring, som utgått sedan 1883): i första lönegraden 2,000 kr., i andra 2,500 kr., i tredje 3,000 kr., i fjärde 3,500 kr. och i femte 4,000 kr.

Till jämförelse må nämnas, att i vårt grannland Finland seminarielärarne, som där benämnas seminariелекторer (ehuru den väsentliga kompetensfordran utgöres af en examen, ungefär motsvarande vår filosofie kandidatexamen), åtnjuta följande löneförmåner:

begynnelselön	4,600	mark	=	3,312	kr.
efter 10 år	5,240	»	=	3,773	»
» 15 »	5,560	»	=	4,003	»
» 20 »	5,880	»	=	4,233	»
» 25 »	6,200	»	=	4,464	»

Det är, som synes, en väsentlig skillnad, helst om man tager i betraktande, att en mark i Finland torde hafva ungefär samma relativa värde som en krona här.

Redan nu äro, såsom af det föregående framgår, seminarieadjunkterna icke i allo likställda med läroverksadjunkterna. Men enligt utskottets förmenande är det härvidlag icke nog att blott gifva de förra samma ekonomiska ställning som de senare. Utbildningen af de blifvande folkskollärarne måste ostridigt anses vara af ännu större och vidsträcktare betydelse samt därtill äfven ansvarsfullare än den lärareverksamhet, som utöfvas af adjunkterna vid de allmänna läroverken. Befattningen som seminarielärare kräver af sin innehafvare vissa särskilda egenskaper, som icke finnas hos hvarje

lärare. Och då därtill lägges, att en skärpning i kompetensvillkoren med skäl blifvit ifrågasatt, inses det rättvisa uti att gifva seminarielärarne bättre löneförmåner än läroverksadjunkterna (såsom en följd häraf böra naturligtvis äfven seminarieaktorerna få en motsvarande förhöjning).

Att något behöfver göras för att seminarieadjunktplatserna i vårt land må blifva mera lockande än hvad nu är fallet, framgår noggsamt af det förhållandet, att då lärareplatser äro lediga vid seminarier i regeln helt få sökande anmäla sig. Medan till lediga adjunksbefattningar vid de allmänna läroverken ej sällan finnas 15 à 20 sökande, har det numera blifvit vanligt, att endast 2 à 3 sökande anmäla sig till en ledig seminarieadjunktspat, ja, vid åtskilliga tillfällen har det händt, att den utnämmande myndigheten icke haft något val utan blott *en* sökande att hålla sig till.

Under senare åren har ock inträffat, att personer, som inträdt på seminarielärarebanan, efter någon tid lämnat denna och öfvergått i allmänna läroverkens tjänst. Seminarierna hafva på detta sätt förlorat flera framstående lärareförmågor.

För att vinna ändring i dessa missförhållanden finnes egentligen blott ett medel, och detta är att göra de ifrågavarande viktiga platserna i ekonomiskt hänseende så fördelaktiga, att de främsta pedagogiska förmågorna inom lärarekåren finna det fördelaktigt att erhålla dessa befattningar. Detta skulle enligt utskottets förmenande vinnas, om man, med bibehållande i hufvudsak af den nuvarande kompetensen, dock med någon förstärkning för det speciella ändamål, hvarom nu är fråga, för seminarielärare fastställde lönen till samma belopp som för lektor vid allmänt läroverk eller åtminstone till ett belopp, som i *hvarje* lönegrad med 500 kronor öfverstege den lön, som är eller i framtiden kan varda fastställd för läroverksadjunkt. Då skulle man kunna äga grundad anledning att förvänta, att de främsta af de lärarekandidater, som tänka stanna vid adjunktsgarden, söka sig in vid seminarierna, hvilket däremot ingalunda med säkerhet kunde väntas blifva fallet genom ett godkännande af den anordning, motionären ifrågasatt, enligt hvilken för seminarieadjunkt blott skulle finnas tre lönegrader. Om seminarieadjunkt i afseende på löneförmåner i allo eller åtminstone i det närmaste likställdes med lektor vid allmänt läroverk, skulle ganska visst i stället för den nuvarande bristen på sökande domkapitlen blifva satta i tillfälle att göra sitt val bland ett större antal väl meriterade personer, och därmed skulle ock möjligheterna i hög grad ökas att få in vid seminarierna framstående lärareförmågor, skickade att ej blott

bibringa de blifvande folkskollärarne den erforderliga dugligheten för deras kall utan ock att ingifva dem kärlek till och hänförelse för det viktiga folkbildningsarbetet.

Då det här gäller ett jämförelsevis litet antal platser (i regeln tillsätts blott en à två nya seminarieadjunkter om året) skulle en åtgärd sådan som den här föreslagna icke kunna i stort sedt öfva någon ofördelaktig inverkan på de allmänna läroverken. Tvärtom skulle därigenom lärarebanan i det hela göras mera tilldragande, enär utsikterna till befordran ju blefve större. De ökade kostnader, som skulle uppstå genom ett bifall till förslaget, blefve ganska begränsade, då det här gäller en lärarekår, som för närvarande räknar endast 62 medlemmar. I allt fall blefve dessa ökade kostnader obestridligen särdeles väl använda, och de skulle på ett kraftigt sätt bidra till lärarebildningens och därmed äfven till folkbildningens höjande. Helt visst skulle detta medel vara långt verksammare än det i motionen vidrörda yrkandet om seminariekursens ökande med ett femte år, ett förslag, som enligt utskottets mening icke förtjänar understödjas.

Af det sagda framgår, att utskottet i mångt och mycket delar motionärens uppfattning, men att det i fråga om åtskilliga detaljer anser, att andra utvägar än de af honom anvisade böra tillgripas för att vinna det mål, som motionären eftersträfvat, nämligen att folkskollärareseminarierna må erhålla de för deras speciella uppgift lämpligaste och bästa lärarekrafter. Hvilka förändringar beträffande seminarielärares kompetens-, löne- och pensionsvillkor kunna anses nödiga för ernående af detta mål, synes lämpligen böra blifva föremål för utredning hos Kongl. Maj:t. Men att därvid — på sätt motionären ifrågasatt — uttryckligen begära framläggande för Riksdagen af förslag till ändrade bestämmelser angående samtliga de tre här vidrörda angelägenheterna förefaller utskottet mindre lämpligt, utan torde det böra öfverlämnas åt Kongl. Maj:t att efter ärendets utredning inkom till Riksdagen med det förslag i ämnet, hvartill förhållandena må föranleda.

Ett hänvändande till Kongl. Maj:t i denna fråga synes i närvarande stund så mycket mera på sin plats, som under loppet af den närmaste tiden lärar kunna förväntas framläggande för Riksdagen af förslag angående ny lönereglering för läroverkslärarne. Ett beaktande af folkskollärareseminariernas och därmed äfven folkskolans kraf torde då ock vara på sin plats,

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet i anledning af den föreliggande motionen hemställa,

att Andra Kammaren för sin del måtte besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, hvilka förändringar beträffande seminarielärares kompetens, löne- och pensionsvillkor kunna anses nödiga för att folkskollärareseminarierna må erhålla de för deras speciella uppgift lämpligaste och bästa lärarekrafter, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill förhållandena kunna föranleda »;

af herrar *C. H. Björck* och *David Bergström*, hvilka i hufvudsak delat den uppfattning, som finnes uttalad i hr Hammarlunds reservation.
